DÉVAVÁNYA VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE

Megbízó:
Békés Mérnök Kft
Békéscsaba, Pásztor u. 34.

Tervező:
Tér és Terület BT.
Gyula, Hajnal utca 25.

Területfelhasználás, szabályozás:
Torma Gyöngyi okl. építészmérnök
TT-1/04-0135/2001 _____

Energiaellátás, távközlés:
Szrnka János vill. tervező V-1 04 0033 _____

Tájhasználat, zöldterületek:
Várkonyi Adrienn okl. tájépítész mérnök
K-2/04-0220/2001 _____

Közlekedés:
Fehér Géza közlekedéstervező
K1d-1/04-0043 _____

Közművek:
Mult József vízellátási, csatornázási üzemmérnök
VR1, VCs1-1, VCs2-1, VCs4-1, GSZFG 04-0061-96
VCS2-1/04-271-97 _____

Környezetvédelem:
Tóth Ferenc környezetvédelmi szakértő
KF-04-183-96, KTM 108/96 _____

Gyula, 2003. február hó

Tartalomjegyzék

Műszaki leírás

Tájrendezési javaslat	4. oldal
Beépítésre szánt területek fejlesztése	10. oldal
Belterületi zöldterületek fejlesztése	14. oldal
Közlekedésfejlesztési javaslat	19. oldal
Infrastruktúra hálózatok és építmények	23. oldal
Környezetvédelem	29. oldal
Elektromosenergia-ellátás, hírközlés	38. oldal
Örökségvédelem	43. oldal
A településszerkezeti terv összefoglaló ismertetése	51. oldal

Rajzi mellékletek

Településszerkezeti terv, külterület	T-1
Településszerkezeti terv, belterület	T-2
Tájrendezési javaslat	T-3
Zöldterület-fejlesztési javaslat	T-4
Közlekedés-fejlesztési javaslat, igazgatási terület	T-5
Közlekedés-fejlesztési javaslat, belterület	T-6
Keresztszelvények	T-7
Gáz-, vízellátás, csapadékvíz elv. javaslat, külterület	T-8
Gázellátási, csapadékvíz elvezetési javaslat, belterület	T-9
Vízellátási, szennyvízelvezetési javaslat, belterület	T-10
Elektromos energia ell., hírközlési jav., külterület	T-11
Elektromos energia ell., hírközlési jav., belterület	T-12
Környezetvédelmi javaslat, külterület	T-13
Környezetvédelmi javaslat, belterület	T-14
Szabályozási terv, külterület	SZ-1
Régészeti lelőhelyek	SZ-1/M
Szabályozási terv, belterület	SZ-2

Tájrendezési javaslat

A tájhasználatra vonatkozó vizsgálataink szerint Dévaványa külterületének túlnyomó részét mezőgazdasági területek borítják, a település sajátosságát, karakterét elsősorban mégsem a mezőgazdasági tevékenység, hanem a természetvédelmi szempontból értékes területek jelenléte határozza meg. Mivel a táji, természeti értékekben gazdag területek is túlnyomórészt mezőgazdasági hasznosítás alatt állnak, így tájrendezési, ill. külterületi területfelhasználási javaslataink mindenekelőtt a mezőgazdasági területek rendezésére, ill. a rendeltetésszerű használathoz szükséges feltételek megteremtésére irányulnak.

Mezőgazdasági területek

A mezőgazdasági területek eltérő táji adottságai, termelési hagyományai, hasznosításai, valamint eltérő táj- és természetvédelmi értéke alapján Dévaványa mezőgazdasági területei három, egymástól jól elkülönülő részre oszthatók, melyekre a szabályozás során eltérő követelményeket szükséges megfogalmazni. E területek a következők:

- intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek,
- nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek, valamint
- kertes mezőgazdasági területek.

Intenzív hasznosítású mezőgazdasági terület

Az intenzív hasznosítású mezőgazdasági területen – ide tartozik a közigazgatási terület déli része - sajátos korlátozó tényezőt nem tártunk fel, így e területeken olyan helyi építési szabályok megfogalmazása szükséges, melyek:

- ösztönzik az olyan birtokméretek és oly mértékű beépítettség kialakulását, amelyek a mezőgazdálkodás számára szükségesek, ugyanakkor gátolják a telkek túlzott elaprózódását,
- a mezőgazdálkodás érdekében szükséges létesítmények elhelyezését nem akadályozzák,
- környezetbe illő, a helyi építési hagyományokat őrző, megfelelő esztétikai színvonalú épületek kialakítását biztosítják,
- megfelelő birtoknagyság esetén lehetővé teszik a térség karakterére, sajátosságaira jellemző tanyagazdaságok (ottlakást is lehetővé tevő gazdasági létesítmény) kialakítását.

Az alacsony erdősültség, valamint e területek monotonitásának oldása végett e területeken javasoljuk a tájszerkezeti elemek – utak, főbb dűlőutak, vízfolyások – mentén fasorok, erdősávok kialakítását.

Nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek

Nem intenzív hasznosítású - táj- és természetvédelmi szempontból értékes - mezőgazdasági területek közé tartozik Dévaványa külterületének nagy része, vagyis a Gyomai úttól É-ra, a belterülettől É-ra, ill. a Körösladányi úttól É-ra lévő területek. E területfelhasználási egységbe tartoznak tehát a Körös-Maros Nemzeti Park területei,

valamint a KMNP Igazgatóság által potenciális természeti területként nyilvántartott gyepterületek. A többnyire gyep művelési ágú területek értékes növény- és állatvilágnak adnak otthont, melynek kialakulását és fennmaradását a sajátos talajadottságok tették lehetővé, hiszen e talajadottságoknak köszönhető, hogy a gyepterületek nem estek a szántók térhódításának áldozatául. A nátriumsókban gazdag, szikes talaj a mezőgazdálkodás számára szinte haszontalan, az élővilágnak azonban paradicsomi élőhelyet jelent. A természeti értékekben gazdag mezőgazdasági területeken - a területek védettségéből adódóan is – a jövőben is elsődleges cél a természeti és táji értékek védelme. Ennek érdekében a területen bármilyen változtatást véghezvinni csak a természetközeli állapothoz való közelítés érdekében lehet.

A táji és természeti értékek hatékony védelme érdekében:

- a védett területeken a tájhasználat során a NP természetvédelmi kezelési tervében, valamint a természetvédelemről szóló 1996. évi LVI. törvényben foglaltakat messzemenően figyelembe kell venni,
- a területeken a jelenlegi tájhasználat – extenzív jellegű gyepgazdálkodás – megőrzendő, a gyep, nádas művelési ágak fenntartása javasolt,
- nem javasoljuk viszont a táji-, természeti értékeket veszélyeztető, a táj karakterét megváltoztató épületek, építmények elhelyezését, ill. a területek gazdálkodáshoz, hagyományos tájhasználathoz nem igazodó beépítését, így e területekre vonatkozóan a HÉSZ-ben szigorúbb szabályozási előírások megfogalmazása szükséges.

A nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek nagy része természetvédelmi oltalom alatt áll, ezért a védett területeken (KMNP területein és a potenciális természeti területeken) a rajtuk folyó tevékenységekre: mezőgazdasági tevékenységekre (kemikáliák használata, kaszálás, legeltetés stb.), építési tevékenységekre (pl. anyaghasználat) vonatkozóan az illetékes természetvédelmi igazgatóság, a KMNP Igazgatóság korlátozást adhat.

Kertes mezőgazdasági területek

Kertes mezőgazdasági területbe a belterület K-i és D-i részén ill. szomszédságában található területeket javasoljuk sorolni. Az intenzívebb gazdálkodás révén e területeken a gazdaságos termeléshez kisebb telkekre van szükség, így ebben az övezetben a kialakítható telkek minimális nagyságát – a kialakult állapotot is figyelembe véve – az intenzív hasznosítású övezetben meghatározott értéknél kisebb értékben javasoljuk meghatározni, ugyanakkor a belterület közelsége miatt nem javasoljuk ottlakást is lehetővé tevő tanyagazdaságok kialakítását.

Erdőterületek

Dévaványa közigazgatási területén az erdőterületek részaránya meglehetősen alacsony. A kondicionáló felületek növelése, a településesztétikai érték fokozása, a termőföldek védelme (defláció elleni védelem), továbbá az erdők klímajavító szerepe (nedvességmegtartó) miatt a meglévő erdőterületek megőrzése, védelme mellett a tájrendezés egyik kiemelt feladata új erdők telepítése. Az erdőtelepítéssel érintett területek kijelölésekor azonban figyelembe kell venni az erdő tájképre gyakorolt

hatását. A Dévaványai-Ecsegi puszta tájképi megjelenését kedvezőtlenül befolyásoló erdők, erdősávok kialakítása nem javasolt. Új erdősávok, fasorok telepítése elsősorban a nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területeken kívül: utak (pl. Gyomai, Körösladányi út egy részén), dűlőutak mentén, tanyák, majorok, ipari üzemek környezetében, valamint vízfolyások mentén javasolt. Új erdők telepítése elsősorban a település D-i határában javasolt.

A tájkarakter erősítése végett a külterületi fatelepítéseknél az őshonos, tájra jellemző növényfajok alkalmazása indokolt (pl. magyar kőris (Fraxinus pannonica), szürke és fehérnyár (Populus canesecns, P. alba), vadkörte (Pyrus pyraster), vadalma (Malus sp.), mezei szil (Ulmus minor), tatárjuhar (Acer tataricum), egybibés galagonya (Crataegus monogyna), fagyal (Ligustrum vulgare), vadrózsa (Rosa canina), kökény (Prunus spinosa)).

Vízgazdálkodási területek

A közigazgatási területet több vízfolyás, csatorna szeli át, melyek nagy része természetvédelmi oltalomban nem részesül. A vízfolyások bár kis vízhozamúak, a tájkarakter erősítésében, az ökológiai hálózatban betöltött szerepük miatt értékes tájalkotó elemek. A vízfolyások karakteresebbé tétele, ökológiai szerepük erősítése, valamint a vízminőség védelme érdekében az intenzív hasznosítású mezőgazdasági területeken lévő vízfolyások mentén tájfásítást, környezetükben természetkímélő gazdálkodás folytatását, valamint szigorú környezetvédelmi előírások betartását javasoljuk.

Mezőgazdasági majorok

Szórványos elhelyezkedésük, valamint infrastruktúra-vonzó jellegük (feltáró úthálózat, villamos vezetékek, hulladéktárolás stb.) miatt a külterületen található jelentősebb épületigényű területek a település tájképi megjelenését jelentősen befolyásolják. Dévaványa közigazgatási területén ilyen, nagyobb épületállománnyal rendelkező területek a *mezőgazdasági majorok*.

Dévaványa közigazgatási területén számos mezőgazdasági major található, melyeket a bennük folytatott tevékenységek jellege és jelenlegi – a mezőgazdasági területeken megengedett értéket meghaladó - beépítési %-uk miatt javasoljuk a beépítésre szánt területekhez tartozó gazdasági területként kezelni. A mezőgazdasági termeléshez szorosan kapcsolódó, állattartó telepként, gazdasági központként hasznosított majorok többsége sajnos meglehetősen elhanyagolt, rossz állapotú, ezért a HÉSZ-ben a *mezőgazdasági majorok* területére olyan építési szabályok megfogalmazása szükséges, melyek egyrészt a majorok kialakult telkén belül biztosítják a fejlesztés, bővítés lehetőségét, másrészt ösztönzik a majorok esztétikai megjelenésének kedvezőbbé tételét, a telken belüli növényzet gazdagítását. Növényzet –fasor, erdősáv – telepítése a terület adottságainak (sík, jó rálátási lehetőséggel rendelkező terület) köszönhető tájképi érzékenység miatt elsősorban a telekhatárok mentén szükséges.

A táji, természeti értékek védelme

A település számos táji, természeti értékkel rendelkezik, melyek nagy része védettséget élvez.

Országos jelentőségű védett területek, ill. természeti emlékek:

- a Körös-Maros Nemzeti Park területe,
- KMNP Igazgatóság által nyilvántartott potenciális természeti területek, valamint
- a természetvédelmi törvény erejénél fogva védett területek, ill. természeti emlékek: a kunhalmok

Helyi védelemre javasolt természeti emlék:

- a Körösladányi út menti vasútállomás feketefenyői (*Pinus nigra*)
- *Táji értékek:*
- a Gabonáspusztai út menti ligetes, fás terület, mely a Lipcsei-kastély kertjének maradványa
- az egykori vízfolyások mentén kialakult terephullám a Gabonáspusztán

Egyéb természeti, táji értékek:

Jelentősebb táji, természeti értékkel rendelkező ökológiai hálózati összekötő elemek (Csurgó-Alsóréhelyi-csatorna, Nagyér-Szigetderéki-csatorna, Doszta-Felsőréhelyi-összekötő-csatorna, Folyáséri-főcsatorna).

Dévaványa közigazgatási területén található természeti értékek közül méltán a legjelentősebb az országos védettséget élvező Dévaványai-Ecsegi Puszták, mely az 1997-ben 9. nemzeti parkunkként alakult Körös-Maros Nemzeti Park része. Az óriási kiterjedésű, tágas gyepek jó élőhelyül szolgálnak - Európa legsúlyosabb madarának - a túzoknak; Dévaványa, az itt előforduló túzokpopulációnak köszönheti európai hírnevét. A Nemzeti Park nagyobbik területrészének belső része fokozottan védett terület, ahol a tájhasználat, a látogatás, a vízgazdálkodás, a gyepgazdálkodás stb. a természetvédelmi igazgatóság által szigorúan korlátozott, ill. szabályozott. A KMNP területein a – Nemzeti Park által készített - természetvédelmi kezelési tervben foglaltak elősegítik a természeti értékek védelmét. Nem született azonban részletesebb jogszabály a természeti területek, valamint az „ex lege" védett területek kezelésére, a védelem feltételeinek megteremtésére vonatkozóan. A természeti területek megőrzését, védelmét az is megnehezíti, hogy – a tv-ben meghatározott idő letelte ellenére – eddig még nem jelent meg a természeti területek jegyzéke, így a területek lehatárolásánál a KMNP Igazgatóság nyilvántartását, s nem jogszabállyal alátámasztott területjegyzéket, ill. területfelsorolást vettünk figyelembe.

A táji, természeti értékek hatékony védelmének biztosítása érdekében a természeti területeket és az „ex lege" védett területeket a Nemzeti Parkon belüli területekhez hasonlóan nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területként javasoljuk kezelni, a jelenlegi területfelhasználást – a mezőgazdasági területeken a gyep- és nádgazdálkodást, a vízgazdálkodási területeken a természetes, ill. természetközeli állapotú partvonalat – megőrizni. Változtatás csak a természetes, ill.

eredeti állapothoz közelítés érdekében, ill. az illetékes természetvédelmi igazgatóság engedélyével, ill. hozzájárulásával történhet.

A tájvédelmi szempontból értékesnek ítélt egyéb területek, emlékek: a Lipcsei-kastély kert-maradványa, egykori vízfolyás által kialakított terephullámok és a vízfolyások védettség alatt nem állnak. Ezen emlékeket javasoljuk az egyedi tájértékek sorába felvenni. A vízfolyások védelmét, a tájban betöltött szerepük erősítését a tájrendezési javaslat c. térképlapon ábrázolt tájfásítással, valamint a vízfolyások környezetében betartandó szigorú környezeti feltételek előírásával szeretnénk biztosítani.

A természetvédelem szempontjait a nem intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek szigorúbb szabályozási előírásokat tartalmazó külön övezetbe sorolásával, a védett területen található erdőterületek védett rendeltetésű erdőterületként történő kezelésével, valamint az értékes nedves élőhelyekre, vízfelületekre vonatkozó szigorú környezeti feltételek megfogalmazásával a HÉSZ-ben is érvényesíteni kell.

Roncsolt felületek rendezése

Dévaványa közigazgatási területén az egyik legnagyobb tájhasználati konfliktus a jelenlegi *hulladéklerakó*nál jelentkezik, hiszen a területtel szemben a KMNP területei vannak, a hulladéklerakót pedig potenciális természeti terület övezi. A hulladék elhelyezés tekintetében a jövőben a regionális lerakókat kell létesíteni, ekkor e felhagyott terület rekultivációját meg kell valósítani, mégpedig javasolt a területen - a környező táj jellegéhez igazodva –közel vízszintes, sík, gyepterületet kialakítani.

Beépítésre szánt területek fejlesztése

Dévaványa beépítésre szánt területeinek legnagyobb része a település jelenlegi belterületén található. A beépítésre szánt területek növelésével minimális belterületi határ módosítást javaslunk: A belterület nyugati szélén lévő lakóterületek közötti beépítetlen külterületet javasoljuk a jövőben belterületbe vonni, lakóterületi célra. Ezt jelenleg tartalék területként javasoljuk figyelembe venni.

A külterület jelentős beépített területei a mezőgazdasági majorok, a volt termelőszövetkezeti központok. Ezek közül a belterülettől délre eső két nagy központ – Kéthalom és Kősziget – kiemelkedik, mert ezekhez – mint szövetkezeti ill. állami gazdasági központokhoz – szolgálati lakások is kapcsolódtak. A jelenlegi szabályozás szerint meg kell oldani a gazdasági célú terület felhasználás elválasztását a lakófunkcióktól. Mindkét területre célszerű lenne részletes szabályozási terv kidolgozása is.

A belterületi beépítésre szánt területek fejlesztésénél is, mint ahogy az egyéb fejlesztéseknél, elsődleges szempont Dévaványa különleges természeti adottságainak kihasználása, ezekre épülő fejlesztések kialakítása. Ez elsősorban az üdülési, rekreációs fejlesztésekben valósul meg, de mellé fel kell zárkóztatni a művelődési, kulturális intézmények fejlesztését is.

A beépítésre szánt területek rendezési tervben javasolt fejlesztését, szabályozást az OTÉK-nak megfelelően területfajtánként ismertetjük.

Lakóterületek

A település lakóterületei alapvetően két területre oszthatóak:

- a halmazos településszerkezetet máig őrző régi területrészre, mely zömében a belterület keleti részén található,
- és a szabályos telekosztású területekre, mely a belterület északi és nyugati szélein lévő lakóterületekre jellemző elsősorban, de minimális mértékben a déli területeken is megtalálható.

A lakóterület fejlesztésnél cél – ahogyan az előző rendezési tervben is - , hogy e halmazos településszerkezetet és a hozzá kapcsolódó jellegzetes beépítést továbbra is megőrizzük. Éppen ezért a jelenlegi rendezési tervben is a halmazos településrész egészére szerkezeti védelmet javasolunk.

Lakóterület bővítésre az egy lakásra eső lakosszám ismeretében nem nagymértékben van igény, de a települést körül vevő zárt kertek minimális részének felhasználásával, valamint a már említett belterület bevonásával ez az igény kielégíthető. A zártkertek lakóterületi felhasználását csak igen kismértékben javasoljuk: a szeghalmi úttól északra lévő területen, valamint a Bánomkert utcai lakóterületet övező zártkerti részen a terep gerincvonulatáig. Mindenképpen szempont, hogy a lakóterületeket övező volt zártkertek, ma kertes mezőgazdasági területek kertségként megmaradjanak, hiszen ez is több száz év óta meglevő településszerkezeti érték.

A lakóterületen belül intenzívebb, kertvárosiabb beépítést javaslunk a település központi magja valamint a rekreációs és üdülőterület környezetében, a lakóterületek további részeit falusias területbe soroljuk, bár beépítési karakterük szerint különböző szabályozással.

Vegyes területek

A település központja - így a központi vegyes területek is – az egykori és ma is átmenő országos főút mellett találhatóak. Ez ma az Árpád utca-Hősök tere környezetét jelenti elsősorban. Ezt a központi vegyes területet bővítjük ki a szorosan vett intézmény telkeken túl olyan mértékben, hogy a településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott távlati intézmény fejlesztések lehetőség szerint ezen a területen belül valósulhassanak meg. Egyrészt a meglevő intézmények helyben történő újjáépítésével, másrészt új telkeken új intézmények megépítésével.

A Mezőtúri utcához kapcsolódóan megvalósult új középiskola felépítése magját jelenti egy másik vegyes terület kialakulásának. Ez egyrészt a középiskolához szükséges tornacsarnok megépítésével, valamint a szomszédos Mátyás utcai üdülőterület kiszolgálásához szükséges létesítmények felépítésével teljesedik ki. A Mátyás utca másik végén is kialakulóban van egy vegyes terület, ahol oktatási intézmény valamint szociális otthon helyezkedik el.

A település hagyományos központját jelentő Árpád u.-Hősök tere fejlesztésének kulcskérdése, hogy az itt található, és településképet is meghatározó épületek jelentség a jövőben azt a karaktert melyhez igazodóan történhetnek a beépítések.

Különleges területek

A település különleges területei közül a temetőkről, kegyeleti parkokról részletesen a zöldterületeket ismertető fejezet beszél.

A különleges területeken belül hangsúlyozottan kell megemlíteni a meglévő termálstrad fejlesztését és a hozzá kapcsolódó camping kiépítését. Ez a terület tulajdonképpen együttesen működik a tőlük északra található sportterülettel. Mindezek zöldterület jellegű fejlesztéséről zöldterületi fejlesztés beszél, de itt is hangsúlyosan meg kell említeni fejlesztésüket. Ahogy már említettük Dévaványa meghatározó adottsága a természet értékeiben rejlik és ehhez kapcsolódóan kiemelt fontosságú a termál fürdő területében és szolgáltatási színvonalában is megtörténő fejlesztése, valamint hozzá kapcsolódóan szálláshelyek kialakítása. A szálláshelyek egyik formája a strandfürdő területéhez kapcsolódóan camping létesítése.

A már említett sportterületet felszereltségében, épületállományában úgy kell fejleszteni, hogy a helyi lakosság igényein túl az ide érkező turistákat is kiszolgálja.

Üdülőterületek

A Gyomai út – Mátyás utca vasútvonal által határolt területrész adottságainál fogva alkalmas üdülőterület kialakítására. Ezek az adottságok a rekultiválandó turéri tavak szomszédsága, valamint az a tény, hogy a terület jelentős mértékben önkormányzati tulajdonban van.

Az üdülőterületi fejlesztésnek előfeltétele a már említett vegyes – kiszolgáló – terület kialakítása a területen található vágóhíd más célú hasznosítása – főbb épületeinek megtartása mellett -, valamint az itt található dögkút felszámolása és rekultiválása.

A terület jelentős részén üdülőházas beépítés megvalósítását látjuk célszerűnek, bár egy-egy kisebb panzió elhelyezési lehetőségéről is gondoskodni kell.

Gazdasági területek

Ahogyan már szó volt róla, a település legfontosabb értéke természeti adottságaiban rejlik, de emellett szükségszerűen gondoskodni kell gazdasági felhasználású területek kijelöléséről is. Ez mindenképpen szükséges, mert a térségben – így a településen is – meglévő munkanélküliség felszámolásában fontos szerepet játszik.

Jelenleg két területében, volumenében és környezeti hatásában is meghatározó ipari üzeme van a településnek: a téglagyár és a rizshántoló. Ez utóbbi környezetterhelési határértékeit csökkentjük a körülötte létesítendő véderdő sávval.

A téglagyár nem jelent problémát, sőt hozzákapcsolódóan a Kisújszállási út túloldalán a meglévő gazdasági terület kibővítését javasoljuk, gyakorlatilag a téglagyár vonaláig.

Meglevő, megmaradó ipari-gazdasági telephely a település északi részén lévő volt Csepel Autógyár területe. Ezt a telephelyet a lakóterülettől megfelelő módon elválasztja a kertes mezőgazdasági terület. A tervezett temető bővítéstől pedig véderdővel választjuk el. Ipari-szolgáltató helyek elszórva, környezetüket nem zavaró módon helyezkednek el a település belterületén. Ilyen célra tartjuk alkalmasnak újként a Gyomai út – vasútvonal belterületi határvonal által körbezárt területet.

Egyéb fejlesztések

Ahogyan már többször hangsúlyoztuk, Dévaványa város elsődleges értéke természeti adottsága, azaz az igazgatási területen jelen levő Dévaványai-Ecsegi Puszták. Az előző fejlesztésekből látható, hogy elsődlegesen ennek az adottságnak a kiteljesítését szolgálják a fejlesztési javaslatok, elképzelések. Ehhez kapcsolódik, bár rövid távon nem realizálható módon, de területi igényét biztosítva az, hogy a település külterületén lévő ma még mezőgazdasági repülőteret alkalmassá lehessen tenni olyan kis magángépek fogadására, melyek képesek füves repülőtéren leszállni. Ennek nyilvánvaló előfeltétele, hogy a békéscsabai nemzetközi repülőtér kiépüljön és az itteni leszállást megelőzően fogadni tudja a végső célként Dévaványára érkező gépeket is. A repülőtér kialakításához a megfelelő méretű gyepfelülete biztosítva van. A fejlesztés során a kiszolgáló létesítményeket kell megépíteni, melyek közül az épületeket célszerű a Körösladányi út mellé telepíteni.

Az ismertetett területfejlesztések mindenek előtti előfeltétele viszont, hogy a település megközelítésére szolgáló úthálózat a jelenlegi nyomvonalak felhasználásával a XXI. század elvárásainak megfeleljen.

Belterületi zöldterületek fejlesztése

A zöldfelületre vonatkozó vizsgálataink alapján megállapítható, hogy Dévaványa zöldfelülete annak ellenére, hogy sok jó vonást rejt, mégis *fejlesztésre* szorul. A zöldfelület-fejlesztés elsősorban a meglévő zöldfelületek felújítására, kiegészítésére, gazdagítására, másodsorban pedig új zöldfelületi elemek létrehozására irányul.

Dévaványa zöldfelületeinek vizsgálatát követően megállapítható, hogy a közpark ellátottság igen alacsony, de ezt ellensúlyozzák a viszonylag nagy területű korlátozottan közhasználatú területek (Szociális Otthon kertje, strand kertje, templomkertek, múzeumkert, temetőkertek, oktatási intézmények kertjei, sportpálya), így a település zöldfelületeit elegendőnek mondhatjuk. Az egész településen a biológiailag aktív felületarány elegendő, ha számításba vesszük azt, hogy majdnem minden telken a ház körül kert van, és az még termesztő felületként is részt vesz a település kondicionálásában.

A zöldfelületi rendszer jellegzetessége elsősorban a településszerkezettől függ. A településen két jellegzetes zöldfelületi csoport állapítható meg:

- a belvárosi zöldfelület-együttes és a
- külső zöldgyűrű.

A belvárosi zöldfelület-együttes részei a településközponti közkertek, a templomkertek, a Polgármesteri Hivatal kertje, az iskola, óvoda kertek, a múzeumkert és a piac tér is.

A külső zöldgyűrű alkotó részei a strand, a sportpálya, a gimnázium kertje, a tavak, a nevelőotthon és szakiskola kertje, a Szociális Otthon kertje, a településszéli kertségek, lezárt és működő temetők és erdők.

Meglévő erdő

A belterületi külső zöldgyűrű alkotó része egyrészt a meglévő erdők, ezek állapota változó, sok helyen kiszáradt, rossz egészségi állapotban lévő nyárfákkal találkozhatunk, vannak akác erdők, ill. a Körösladányi úttól É-ra lévő területen a felhagyott temető előterében egy gyönyörű tölgyliget, melynek ligetes jellegét a továbbiakban is fenntartandónak javasoljuk.

Tervezett véderdő

A település ÉNy-i részében a régi temető, - e terv szerint - kegyeleti park rekreációs területtől, ill. a tervezett üdülőterület vasúttól való elhatárolása végett javasolunk véderdő kialakítását. A rizshántoló kedvezőtlen hatásainak csökkentése is erdő telepítését igényli a rekreációs terület mellett a már említett véderdősáv folytatásaként.

Ugyancsak erdő telepítése javasolt a település keleti szélein a lezárt temetők szomszédságában.

Fejlesztendő közkert, közpark

A közkertek tekintetében megállapítható, hogy a viszonylag kis területük ellenére nem a mennyiségi, hanem a minőségi fejlesztést kell célul kitűzni. A

használati minőséget elsősorban az adott terület fenntartottsága, felszereltsége, növényállományának szerkezete határozza meg.

Dévaványa településközpontja a rendezett település benyomását kelti, azonban ezt a színvonalas fenntartást ki kellene terjeszteni nagyobb területre, legalább a belvárosi zöldfelület-együttes minden tagjára. A színvonalas fenntartás megőrzése és kibővítése után következhetnek a fejlesztések.

A közkertekről általánosságban elmondható, hogy felszerelésük, ill. növényállományuk hiányos. Annak érdekében, hogy e zöldfelületek a pihenési funkciót is teljesíteni tudják javasolnánk padok kihelyezését, ill. több fa, cserje, virágfelület koncepció szerinti telepítését.

Meglévő, értékes fasorok

A vonzó településkép kialakításához nagy mértékben hozzájárulnak az utcák fasorai is, ezen zöldfelületi egységek feladata az ökológiai kapcsolat biztosítása egyes területek között, ill. a terület-felhasználási egységek közötti tagolás megvalósítása. Meglévő értékes fasor részlet a Hősök terének japánakácai (Sophora japonica), ill. a Széchenyi u. vadgesztenyéi (Aesculus hippocastanum).

Tervezett fasor

Településszerkezeti szempontból meghatározó utcákban (Körösladányi út, Árpád út, Gyomai út, Sport u., Kisújszállási út, Szeghalmi út, Eötvös út) várostűrő fafajokból egységes fasor telepítése javasolt, e témában a településnek viszonylag sok feladata van. A közműfejlesztésekkel egy időben újabb fasorok telepítését javasoljuk. Település fásításra ajánlott utcasorfa fajok:

Kis termetűek, légvezetékek alá:

- Fraxinus ornus ’Mecsek’- gömkőris
- Fraxinus excelsior ’Aurea’- aranykőris
- Koelreuteria paniculata- csörgőfa
- Acer platanoides ’Globosum’- gömbjuhar
- Catalpa bignonioides ’Nana’- gömbszivarfa
- Crataegus laevigata ’Paul’s Scarlet’- galagonya
- Sorbus sp.- berkenyék
- Robinia pseudoacacia ’Umbraculifera’ – gömbakác

Nagyobb termetű fajok:

- Celtis occidentalis- ostorfa
- Gleditsia triacanthos- lepényfa
- Sophora japonica- japánakác
- Tilia tomentosa ’Szeleste’- ezüsthárs
- Fraxinus angustifolia ’Raywood’- keskenylevelű kőris
- Acer platanoides ’Cleveland’- korai juhar

Intézménykertek

A díszítő érték mellett ugyancsak rekreációs igényeket elégítenek ki – igaz kisebb közösségek számára – az intézménykertek. Az intézménykertek közé soroljuk az oktatási intézmények, a Nevelőotthon, a Szociális Otthon, a Polgármesteri Hivatal, a strand és a templomok kertjeit. Az *iskolakertek, óvoda kertek* rendeltetésszerű kialakításához, átalakításához kertépítészeti tervek készíttetését javasoljuk, a megfelelő szakértelem szükségessége miatt (pl. mérgező, szúrós, bogyós termésű növények telepítésének elkerülése). Az intézmény kertek fejlesztése érdekében megállapítható, hogy a cserjeszint telepítése, újabb felszerelési tárgyak elhelyezése kívánatos lenne.

Különleges területek (sport-, temető-kert és kegyeleti park)

A terület-felhasználási módokat tekintve a különleges területek közé soroljuk a sport-, temetőkerteket és kegyeleti parkokat. A *sportpálya* felszereltségének bővítése és a növény állomány szerkezetének tekintetében a cserjeszint telepítése javasolt.

A *temető* területén mind cserjék, mind fák telepítését javasolnánk nagyobbrészt a telekhatár mentén, de fontosnak tartjuk 1-2 lombhullató fa vagy örökzöld sírhelytáblán belüli eltelepítését is a merev sírkövek oldása végett.

A település K-i határában található két régi temetőrész, melyben a borostyán (Hedera helix), tiszafa (Taxus baccata), meténg (Vinca minor), puszpáng (Buxus sempervirens) még utal a kegyeleti jellegre. E területek szakszerű kitisztítása és *kegyeleti parkká* való alakítása a cél, ugyanez vonatkozik a település sport- és fürdő területe mögötti temetőrészre, ahová a kegyeleti hangulat megtartása miatt egy véderdősáv telepítését javasoltuk.

Vízgazdálkodási terület

Az egykori – e vidékre oly jellemző - vizes élőhelyek hangulatát már csak egy-egy belterületi vízállásos terület őrzi. A település DNy-i részében a Gimnáziummal, ill. a Leánynevelő Intézettel szemben lévő vízgadálkodási területeken a vízállások partjait az üdülőterület funkciójához kapcsolódóan zöldfelületi jelleggel kell kialakítani.

Országos jelentőségű védett természeti emlék (szikes-tó)
A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdése szerint a törvény erejénél fogva védett minden szikes-tó, melynek értelmében e területrészt országos jelentőségű védett természeti emlékként jelöltük. E területen a természetvédelem szempontjai az elsődlegesek és irányadóak.

Helyi védelemre javasolt zöldfelületi elemek:

- Leánynevelő Intézet idős zöld juhar (Acer negundo) fája,
- a település É-i részén lévő temető szomorú japánakác fája (Sophora japonica ’Pendula’),
- a vasútállomás előtti tölgyfák (Quercus robur),
- a Kossuth utcai iskola előtti hársfák (Tilia sp)

- a Polgármesteri Hivatal udvarán levő fenyőfák (Spicea sp) mint baglyok élőhelyei,
- a Református Templom kertje,
- a „Makkos erdő”, azaz a tölgyliget (Quercus robur).

Településkép, település és a táj kapcsolata

Dévaványán igen értékes adottság, hogy a II. katonai felméréskor (1829-1866) készített térképen a településszerkezet szinte azonos a mai belső településszerkezettel. A történelem során a településnek sikerült megőriznie az egykori jellemvonásait.

Az egykori kertes település mind a településbelsőt, mind a külsőt tekintve, ma is őrzi az organikus fejlődés eredményeként létrejött szerkezetét. A településen belül megmaradt a halmazos alaprajz, a jellegzetes utca- és térformák, mint az utcás terek, útleágazások terei, zsákutcák, tölcsér-, csillag- és sarok terek, melyek védelemre érdemesek. A település külsőt tekintve a még ma is létező egykori kertségek jelentik az átmenetet a település és a táj között, ez eredeti formájában már csak egy-két helyen maradt meg (a település ÉK-i részénél a Tó-kert és a Bánom-kert, délen pedig a Pocos-kert), de a jövőben ezek megtartása javasolt.

Közlekedésfejlesztési javaslat

Közúti kapcsolatok

A meglévő térségi kapcsolatokon túl (Gyomaendrőd, Körösladány, Kisújszállás irányok) szükség van a regionális úthálózati fejlesztésekre. A megye hosszú távú országos közúthálózat-fejlesztési tervével összhangban ki kell építeni a Szeghalmi utat Szeghalomig a meglévő földutak felhasználásával. Nyugati irányban a 4205-ös útból leágazó 42133 jelű út tovább építendő Túrkevéig, ahol a 42102 jelű úthoz csatlakozik. Az említett két regionális jelentőségű mellékút kiépítésével Dévaványa minden irányból jól megközelíthető lesz és segíti az M4, M44, M47-es utakkal való kapcsolatot.

A két regionális mellékút forgalma várhatóan alatta marad a 4000 E/nap értéknek, a forgalmi sávok száma 2 x 1.

A többi meglévő összekötő út szerepköre nem változik, a forgalmi sávok száma továbbra is 2 x 1.

Belterületi úthálózat

A belterületi úthálózatban egy lényeges változás lesz, ez pedig a Szeghalmi út átminősítése (és korszerűsítése) forgalmi úttá. Ez azt jelenti, hogy a belterületi szakasz az országos közúthálózat része lesz. Forgalmi út kategóriában marad a Körösladányi út, Árpád utca, Sport utca, Kisújszállási út, Gyomai út, Mezőtúri utca.

A gyűjtőúthálózatban a város sajátos utcaszerkezetét figyelembe véve nem tervezünk változást, a fent említett Szeghalmi utat kivéve. Így gyűjtőút marad az Eötvös utca, Tompa Mihály utca, Széchenyi utca, Kossuth utca, Köleshalmi utca, Rákóczi utca, Jéggyár utca, Köztársaság utca, Könyves Kálmán utca, Deák Ferenc utca, Hunyadi János utca, Klapka utca, Mátyás utca, Madách Imre utca, Hajós utca, Hajnal utca, József Attila utca, szérűskert utca, Bánomkert utca, Eke utca. Az utak nem mindegyike tartozik teljes hosszában a gyűjtőút kategóriába, de a tervek alapján besorolásuk egyértelmű.

Autóbusz-közlekedés

A tömegközlekedés lebonyolításában továbbra is meghatározó marad. A Szeghalmi út Szeghalomig való kiépítésével új járatok is indíthatók helyközi viszonylatban. Ezzel javul a belterület lefedettsége is. A helyi járatok indításának kérdése továbbra is a gazdaságosságon múlik.

A forgalombiztonság megköveteli, hogy az autóbusz-megállók mindenütt öbölben legyenek kialakítva.

Kerékpáros-közlekedés

A kerékpáros közlekedési mód továbbra is fontos kérdésként kezelendő. A meglévő Árpád utcai kerékpárút tovább építendő úgy Körösladány, mint Kisújszállás irányába, elsősorban forgalombiztonsági okokból.

A Gyomai út mellett Gyomaendrődig turisztikai kerékpárút építése indokolt. A szeghalmi regionális mellékút kiépítése esetén a Szeghalmi utca mellett is javasoljuk

kerékpárút megépítését. Ezen útvonalakkal kialakul a város hálózati elvű kerékpárútrendszere.

Közúti kiszolgáló létesítmény

A közúti közlekedéshez kapcsolódó MOL üzemanyagtöltő állomás korszerűsítése javasolható a jelenlegi területén.

Parkolás

A város területén „jelentős közhasznú parkolóhely" (P>=20) igény a fürdő és a sportpálya közelében jelentkezik. A meglévő parkolóhely kismértékben bővíthető, de a fürdőfejlesztés kapcsán jelentősebb igény saját területen biztosítandó. A városközponti parkolóhelyeket közterület igénybevételével lehet megoldani több kisebb egységben. Külön e célra jelentős számú (P>20) parkoló helyet nem jelölünk ki.

Vasúti közlekedés

A MÁV RT. a vasúti közlekedésben jelentős fejlesztést nem tervez. A korszerűsítési igények a vasút területén megoldhatóak. A vasúti átjárók biztosítása rendezési terv szinten nem igényel beavatkozást.

A közutak osztályba sorolása

a., 4205 jelű Kisújszállás – Körösladány összekötő út külterületi szakasza
K. V. A.
b., 421 jelű Dévaványa – Gyomaendrőd összekötő út külterületi szakasza
K. V. A.
c., Kiépítendő Dévaványa – Szeghalom összekötő út külterületi szakasza
K. V. A.
d., Kiépítendő Dévaványa – Túrkeve összekötő út külterületi szakasza (42133 jelű)
K. V. A.
e., Egyéb külterületi utak
K. VIII. A.
f., 4205 jelű út belterületi szakasza (Árpád utca)
B. IV. b. C.
g., 4231 jelű út belterületi szakasza (Gyomai út)
B. V. c. A.
h., 42134 jelű út belterületi szakasza (Eötvös utca)
B. IV. d. C.
i., 42332 jelű vasútállomáshoz vezető út
B. V. c. C.
j., Szeghalmi út
B. V. c. C.

k., Gyűjtőutak
B. V. c. C.
l., Kiszolgáló utak
B. VI. d. B.
m., Kerékpárutak kül- és belterületen
K. IX. ill. B. IX.
n., Gyalogutak
B. X.

Infrastruktúra-hálózatok és építmények

Közművesítésről általában

A 36/2002. (II.27.) Korm. rendelettel módosított, 253/1997.(XII.20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről meghatározza a közművesítettség mértékét, a közművesítettség szempontjából:

a) teljes közművesítettségnek minősül
aa) a közüzemi energia szolgáltatás (villamos energia és vezetékes gáz vagy távhő)
ab) a közüzemi ivóvíz szolgáltatás,
ac) a közüzemi szennyvízelvezetés és -tisztítás, továbbá
ad) a közterületi nyílt vagy zárt rendszerű csapadékvíz-elvezetés együttes megléte;
b) részleges közművesítettségnek minősül
ba) a közüzemi villamos energia szolgáltatás,
bb) a közüzemi ivóvíz szolgáltatás,
bc) az egyedi közművel történő szennyvíztisztítás és szennyvízelhelyezés, továbbá
bd) a közterületi nyílt rendszerű csapadékvíz-elvezetés együttes megléte;
c) hiányos közművesítettségnek minősül, ha a részleges közművesztettségre előírt feltételek valamelyike nem áll fenn;
d) közművesítetlennek minősül, ha nincs közüzemi közműhálózat.

Az egyes építési övezetek közművesítettségének módját és mértékét helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben kell megállapítani.

Az 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet kialakításáról és védelméről a közművesítettség megvalósulási időpontjáról az alábbiak szerint intézkedik:

28. § (1) A helyi építési szabályzatban, illetőleg a szabályozási tervben a területre előírt kiszolgáló utakat és a közműveket az újonnan beépítésre szánt, illetve a rehabilitációra kijelölt területeken legkésőbb az általuk kiszolgált építmények használatbavételéig meg kell valósítani. E kötelezettség teljesítése, ha jogszabály vagy megállapodás arra mást nem kötelez, a települési - a fővárosban megosztott feladatkörüknek megfelelően a fővárosi, illetve a fővárosi kerületi - önkormányzat feladata.

Vízellátás

A települési vízmű a Közép-békési Regionális Vízműről kap vizet távvezetéken, amelyet a közút mentén Körösladány irányából építették ki. A belterületen a kiépült vízmű megfelel, az egészséges ivóvízellátás biztosított.

A vízminőségnek a 201/2001. (X.25.) Korm. rendelete az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről vonatkozó követelményeinek kell megfeleljen.

Fejlesztések:

A belterületen közüzemi vízellátó hálózat bővítése új utcanyitások esetén szükséges.

Az oltóvizet a hálózatról biztosítani a 35/1996 (XII.29) BM rendelettel közzétett Országos tűzvédelmi Szabályzat előírása szerint, illetve a hálózat bővítéseket ennek megfelelően kell építeni.

A bővített hálózaton földfeletti tűzcsapok kiépítése szükséges az Országos Tűzvédelmi Szabályzat 49 §. (5) előírtak szerint. (A tűzcsapokat a védendő szabadtéri éghető anyag tároló területétől, építménytől a megközelítési útvonalon mérten 100 m-nél távolabb és - a tűzcsapcsoportok kivételével - egymáshoz 5 m-nél közelebb elhelyezni nem szabad.)

Az MSZ 7487 szabványsorozat szabályozza a közmű és egyéb vezetékek elrendezését közterületen, más közművek egymástól való távolságát, illetve közművezetékek épületektől, létesítményektől való távolságát. A hálózatbővítések utca keresztszelvényébe a közművek elrendezését ennek figyelembevételével kell kialakítani.

A külterületi lakott tanyás térségek, tanyák vízellátása:

- A külterületen meglévő, üzemelő egyedi vízműveket meg kell tartani.
- A belterülethez, illetve a külterületen üzemelő vízművekhez közel eső területeken a szociális célú vízfogyasztásra lehetőség szerint a közüzemi vízmű hálózatáról történő lecsatlakozással, hálózatbővítéssel, a vízmű üzemeltetőivel történő eseti megállapodással lehet a vízellátást megoldani. (Bekötéssel, közkifolyókkal, ahol a hálózati nyomás ezt megengedi.)
- A vízműtől távolabb eső helyeken a szociális célú vízigények kielégítése a vízműről, közkifolyókról ivóvíz kihordással történhet ott, ahol a hálózati nyomás csak erre elegendő. Az oltóvíz biztosítása a hálózatról tűzcsapon keresztül már nem lehetséges, ezért az oltóvizet tárolókkal kell biztosítani.

Az állattartás, öntözési vízigények kielégítése ásott vagy fúrt kutakból történhet.

A talajvíz kutak létesítésének engedélyezése, magán cél, egy háztartás vízigénye 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet alapján engedélyezhető. E feltételeket meghaladó igény esetén a létesítési engedély a vízügyi államigazgatás keretén belül történik.

A vízgazdálkodással kapcsolatos helyi önkormányzati hatósági hatáskörök

24. § (1) A települési önkormányzat jegyzőjének hatósági engedélye szükséges:

c) olyan kút létesítéséhez, használatbavételéhez és megszüntetéséhez, amely a létesítő házi vízigényének 500 m^3/év mennyiségig terjedő kielégítését szolgálja, valamint - parti szűrésű és a karszt- vagy rétegvízkészlet igénybevétele, érintése nélkül - kizárólag a talajvíz felhasználásával működik.

(3) Az (1) bekezdés *c)* pontjában megjelölt talajvízkút engedélyezésének feltétele:

a) a kitermelt víz használata során keletkező szennyvíz a környezetet nem veszélyeztető elhelyezése, továbbá

b) ivóvízigény kielégítését szolgáló kút esetén a közegészségügyi követelmények érvényre juttatása.

(4) A jegyző az (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott közműpótló létesítmény megvalósítását, átalakítását, megszüntetését, továbbá az (1) bekezdés *c)* pontjában megjelölt létesítmény átalakítását, megszüntetését vagy meghatározott módon történő használatát hivatalból is elrendelheti, ha a jogellenes vagy káros létesítéssel, üzemeltetéssel, illetőleg a megfelelő létesítmény hiányával összefüggő, a vízgazdálkodási, környezetvédelmi és közegészségügyi követelményeket rögzítő jogszabályi rendelkezések érvényesülése azt szükségessé teszi.

(5) Az (1) bekezdés alapján kiadott engedély kérelemre vagy hivatalból módosítható vagy visszavonható, ha megváltoztak azok a körülmények, amelyek az engedély alapjául szolgáltak.

(6) Az (1) bekezdés *b)* és *c)* pontjában megjelölt feltételek hiányában az ott meghatározott létesítmények megépítéséhez és használatbavételéhez vízjogi engedély szükséges.

(7) Az (1) bekezdés alapján kiadott engedélyekről az eljáró hatóság nyilvántartást vezet.

(8) Az (1) bekezdésben érintett létesítmények hatósági engedély alapján történő megépítésével, üzemeltetésével összefüggő esetleges kártalanításra a vízjogi engedélyezési kötelezettség alá tartozó létesítményekkel kapcsolatos kártalanítási rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

A 123/1997. (VII.18.) Korm. rendelet „a vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló létesítmények védelméről” alapján a vízellátás céljára létesült kutak belső védőövezete a vízkivételektől minimum 10 m. Ugyan e rendelet vonatkozó előírása szerint kell az ivóvízkezelő, tározóműtárgyak és szállító vezetékek védőterületeit és védősávjait figyelembe venni.

A közüzemi ivóvízbázisra hidrogeológiai védőidom kialakítása még nem történt meg, de a 123/1997. (VII.18.) Korm. rendeletnek megfelelően 2007. szeptember 1.-ig ki kell alakítani. (Valószínűsíthetően felszíni védőterület kijelölésére nem lesz szükség, a rétegbeni védelem elegendőnek mutatkozhat. Amennyiben felszíni védőterület kijelölése szükséges, az erre vonatkozó hatósági előírások szerint kell majd eljárni. A felhagyott és szabályszerűen meg nem szüntetett mélyfúrású kutak eltömedékelése szükséges.)

Felszín alatti vizek

A felszín alattivizekkel kapcsolatban a 33/2000.(III.17.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról, szerinti területi érzékenységi besorolás:

Dévaványa az „A”- fokozottan érzékeny területekhez tartozik (ahol az intézkedési szennyezettségi határérték C_1).

Szennyvízelvezetés, tisztítás, elhelyezés

A teljes lakott belterületre és a lakóterület fejlesztési területeken a a szennyvíz csatornahálózat kiépítendő, minden telek beköthetőségének biztosításával. A szennyvízcsatorna az eddigieknek megfelelően elválasztó rendszerű legyen. A csatornahálózatba tilos csapadékvizet juttatni a 38/1995.(IV.5.) Korm. rendelet 25.§ (10) szerint, valamint a 20 § szerinti szennyvizet bevezetni. A csapadékvíz távoltartása érdekében szükséges a jól működő csapadékvíz elvezető hálózat megléte, kiépítése.

A szennyvízcsatornába bocsátható ipari szennyvíz a 204/2001.(X.26.) Korm. rendelet a csatornabírságról bírságmentes károsító anyagok küszöbértékeinek betartása mellett vezethető, amennyiben szükséges előtisztítást követően.

Az ipari szennyvíz-előtisztító berendezés a 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet alapján létesíthető.

A vízjogi engedélyek

3.§. (12) A vízügyi hatóság engedélye szükséges a szennyvízelvezető és -tisztító műbe (víziközműbe) történő önálló bekötés esetén a szennyvíz előtisztításához szükséges berendezés létesítéséhez, a használatbavételéhez, üzemeltetéséhez, továbbá a vízügyi hatóságtól elvi vízjogi engedély kérhető a létesítmény tervezését megelőzően.

Amennyiben önálló ipari szennyvíztisztítás történik felszíni vízbe történő bevezetéssel a 203/2001. (X.26.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének egyes szabályairól kategória határértékeinek kell megfelelni a tisztított szennyvíznek.

A település szennyvíztisztító-telepének 2003. január 1-től a 9/2002. (III. 22.) KöM – KöVIM együttes rendelet határértékeit kell betartani / egyedi házi szennyvízkibocsátókra ez nem vonatkozik /.

Azokon a területeken, ahol szennyvízcsatorna nem épül ki, egyedileg kell vizsgálni, hogy a szennyvíz zárt tárolókban gyűjthető és a tisztítótelepre szállítható, tisztítható, vagy a szennyvíz szikkasztása a megfelelő. A kommunális szennyvíz szikkasztása csak a 72/1996.(V.22.) Korm. rendelet 24.§ szerint a jegyző engedélye alapján végezhető.

24. § (1) A települési önkormányzat jegyzőjének hatósági engedélye szükséges:

b) az 500 m3/év mennyiséget nem meghaladó és kizárólag házi, kommunális szennyvíz elszikkasztását szolgáló létesítmény megépítéséhez, használatbavételéhez, átalakításához és megszüntetéséhez;

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontjában megjelölt szennyvíz elszikkasztását szolgáló létesítmény akkor engedélyezhető, ha

a) az ingatlan mentén a szennyvízelvezető törzshálózat még nem épült ki, vagy az ingatlannak a megvalósított közműbe történő bekötése - a megvalósítás műszaki költségeihez képest - aránytalanul nagy költséggel jár, továbbá

b) a szikkasztásra a talaj alkalmas, a talajvízháztartást kedvezőtlenül nem befolyásolja a talajt, a talajvizet, egyéb felszín alatti vizet vagy más befogadót károsan nem szennyez, és elszennyeződéssel nem veszélyeztet, valamint

c) a szennyvíz elhelyezése vízgazdálkodási, közegészségügyi, környezetvédelmi vagy egyéb érdeket nem sért, és megfelel az építmények kialakítására és elhelyezésére vonatkozó jogszabályoknak.

A szennyvíz tisztító telep védőtávolságát a 253/1997.(XII.20.) Korm rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről (OTÉK) függeléke alapján a legkisebb távolsága (védőterülete) lakó-, vegyes-, gazdasági- (a jelentős mértékű zavaró hatású ipari kivételével), üdülő és különleges (a hulladéklerakók területének kivételével) területektől: II. besorolás 500 m (anaerob iszapkezelés a kezelt iszaptárolása nyitott műtárgyakban).

A nyers szennyvízátemelő létesítésénél a módosított 253/1997.(XII.20.) Korm. rendelet (OTÉK) függeléke szerinti védőterületet kell betartani a lakó-, vegyes-, gazdasági- (a jelentős mértékű zavaró hatású ipari kivételével), üdülő- és különleges (a hulladéklerakó területének kivételével) területektől.

V.< 20m - nyers szennyvízátemelők zajszigetelt, zárt, szagtalanítóval ellátott kivitelben,

- oldómedence (zárt), szikkasztó mező 20 m3/d kapacitásig (Egyedileg kell meghatározni.)

IV.> 150 m - nyers szennyvízátemelők védelem nélkül. {megfelelő védelem (zaj, bűz ellen) esetén az építési hatóság az értéket csökkentheti}

Árvízvédelem

Dévaványa déli részén meglévő lokalizációs megtartása és fejlesztése javasolt, így a város nyugati oldalán az ecsegfalvi útig, keleti oldalán a szeghalmi közútig történő meghosszabbításának tervbe vételét az ehhez szükséges nyomvonal biztosítását a kialakulható 84,83 mBf-i elöntési szint tartására.

A javaslat figyelembe vétele a település árvízi biztonságának a növekedésével járna.

Vízrendezés, csapadékvíz elvezetés

A teljes lakott belterületre és a lakóterület fejlesztési területeken indokolt a csapadékvíz elvezető hálózat jól működő teljes kiépítése az elvi vízjogi engedély és a megvalósíthatósági tanulmány alapján.

A teljes belterületre a megvalósíthatósági tanulmánnyal összhangban a nyíltárkos csapadékvíz elvezetést javasoljuk földmedrű, vagy burkolt mederrel. Ahol műszakilag, esztétikailag szükséges ott zárt csatorna építhető.

A teljes vízelvezető rendszer kiépítését az is indokolja, hogy a szennyvíz elvezető csatornahálózatba törvénytelen csapadékvíz bevezetésének az igénye se merüljön fel, mivel az műszakilag sem megengedhető meg.

A csapadékvíz elvezető műbe tilos szennyvizet juttatni a 38/1995.(IV.5.) Korm. rendelet 25.§ (10) szerint, ezért is szükséges a jól működő szennyvíz elvezető hálózat megléte, kiépítése.

Indokolt a csapadékvíz elvezető hálózatról az üzemeltetőnek szakági nyilvántartást vezetni.

Földgázellátás

A belterület földgázellátása megoldott, a hálózat bővítések csak az új beépítésű területekre, új utcanyitások esetében szükségesek.

Bányászat

A szállító vezetékek építésére a jelenleg ismert fejlesztések szerint a vezeték nyomvonalakat biztosítani kell.

Környezetvédelem

A településrendezés során a kedvező állapotok megőrzése, a környezet minőségének megóvása és javítása fontos feladat. A településszerkezeti terv készítésénél kiemelten fontos környezetvédelmi célok voltak az alábbiak:

- A hulladékok kezelésének korszerűsítése
- Közműhálózat fejlesztése (szennyvízcsatorna)
- Felszíni vizek védelme, terhelésük kivédése
- Felszín alatti vizeket, földtani közeget veszélyeztető tevékenységek visszaszorítása
- A természetvédelmi, ökológiai célokhoz kapcsolódó környezetvédelmi megoldások biztosítása

V.1. Levegőtisztaság-védelem:

A környezeti állapotvizsgálat munkarészből megállapítható, hogy a település környezeti levegőminősége jó, nem minősül szennyezettnek.

Szempontok és javaslatok :

A környezeti levegőminőség tekintetében a legfontosabb, javasolt intézkedések :

- Az alföldi területekre jellemző, hogy a mezőgazdasági eredetű szálló, ill. ülepedő por koncentrációja magas. Az ipari és közlekedési légszennyezés, e tekintetben szerencsésen alacsony volta miatt ez meghatározza a levegőkörnyezet minőségét. Javasolt a dűlők és az utak mentén levő fasorok megóvása, fejlesztése, a belterületi zöldövezetek fejlesztése.

- Védőtávolságok:

A levegő védelmével kapcsolatos 21/2001.(II.14.)Korm. rendelet szerint védőtávolság megállapítása szükséges a légszennyező hatású létesítményekre, de itt vettük figyelembe a zajvédelmi szempontok miatt szükséges védőtávolságokat is:

- vasútvonal:	levegőtisztaság- és zajvédelmi szempontból védőtávolság nem szükséges a védendő üdülőterület, ill. a lakóházak között (a vasúti 50 m előírással szemben már 25 m is elegendő védelmet ad)
- össszekötő utak	új út nem tervezett, új terület-felhasználásnál a lakás céljára szolgáló épület beépítési vonala és az út tengelye között 30 m védőtávolság szükséges
- MOL bányatelek	környezetvédelmi védőtávolság nem szükséges, a biztonságtechnikai védőtávolságokon kívül
- dögtelep	R = 500 m védőtávolság figyelembevételével új hullakamra és telep kijelölése szükséges. Javasolt helyszín a szennyvízteleppel szemben lévő terület.

- hulladéklerakó: védőtávolság nem szükséges, felhagyás és rekultiválás javasolt
- szennyvíztisztító telep: 500 m

A szennyvíztelep tisztítási fokozata: kétlépcsős biológiai tisztítás. Kapacitása: 1000 m^3/d. Anaerob iszapkezelés van, a kezelt iszap tárolása nyitott műtárgyakban történik. Az OTÉK szerinti védőtávolsága 500 méter.

- állattartó telepek: A településen jelentős számú állattartó telep van, a külterület északi részén jellemző a legeltető állattartás.

Az telepek nagysága - az állatlétszám alapján - eléri a 41/1997(V.28.)FM rendelet szerint már állattartó telepnek minősülő méretet, de mindegyik esetben alatta marad a „nagy állattartó telep" kategóriának.

A külterületen meglévő, továbbra is állattartó telepként funkcionáló majorok körül kijelölendő a védőtávolság, amelyen belül a telep által okozott szaghatás, a tevékenységgel együtt járó más hatások miatt állandó lakás céljára szolgáló épület nem építhető. A javasolt védőtávolságokon belül jelenleg mezőgazdasági művelési ágú terület van, ezeken a területeken továbbra sem célszerű lakóingatlan létesítését megengedni.

A külterület déli részén levő, alábbi telepek esetében a táblázat szerinti védőtávolságok megállapítását javasoljuk, a levegőtisztaság-védelemről szóló 21/2001.(II.14.)Korm rendelet melléklete és a telepek mérete alapján.

Sorszám	**Helyrajzi szám**	**Üzemeltető neve, vagy azonosító név**	**Állat, db.szám**	**Javasolt védőtávolság**
1.	013/1	Aranykalász MTSZ tehenészet	2-300 db növendék sz.marha	300 m
2.	0257/1	Aranykalász MTSZ tehenészeti telep	300 db fejő tehén	300 m
3.	0253	Pesztránszki Ferenc sertéstelep	6-800 db sertés	500 m
4.	0297	Murányi Károly vegyes telep	100 db sz.marha 4-500 db sertés	500 m
5.	0737	Szilágyi Géza juhtelep	3-400 juh	300 m
6.	0797	Földvári István juhtelep	600 juh	300 m
7.	072, 073	Kőszigeti baromfitelep	-	300 m
8.	0842	Szigeti major	sertés, sz.marha, juh	300 m

A külterület északi részét jelentős számú állattartó telep van. A Nemzeti Park területén levő legeltető állattartás és az egyéb telepek esetében is, távlatilag az ökológiai szempontokból kedvező, legeltetető, extenzív típusú állattartás fejlesztése a

cél. A területen a hígtrágyás tartás engedélyezését nem javasoljuk, de a település egészén sem.

A külterület északi részén levő, állattartási célú területen belül külön védőtávolság a telepek részére nem javasolt. A szabályozási előírások között javasoljuk, hogy a telep méretű állattartás céljára szolgáló építmény és az állandó lakás között min. 100 méter védőtávolság előírását.

Ez alá azok az állattartó létesítmények tartoznak, amelyeknél az egyidejűleg tartott állatállomány legalább:

- 30 ló
- 50 szarvasmarha
- 200 juh, kecske
- 100 sertés
- 2.000 broiler csirke vagy 500 kifejlett baromfi

Sorszám	**Helyrajzi szám**	**Üzemeltető neve, vagy azonosító név**	**Állat, db.szám**	**Javasolt védőtávolság**
9.	0912/1	Stranszki Lajos juhtelep	400 db juh	általános
10.	01263/1	Juhtelep	400 db juh	általános
11.	01224	Borszegi major	400 db sertés	300 m
12.	01099	Nemzeti Park, istálló + legelő	legeltető állattartás	általános
13.	01047	Fúdér, a RÓNA TSZ volt állattartó telepe	jelenleg üres	általános
14.	01362	Bojti .., Szarvasmarha telep	100 db sz.marha	általános
15.	01195	Nemzeti Park, istálló + legelő	100 db sz.marha	általános
16.	01043 01082	Nemzeti Park, istálló + legelő	sz.marha, juh	általános
17.	01296	Róna MTSZ, Paptáji-major, több birtokos	sz.marha, sertés, juh	300 m
18.	01571/2	Dévaványai Vadásztársaság	fácántelep	általános
19.	0959/2	Földesi Ferenc	100 db sertés + sz.marha	általános
20.	01555/1	Balogh Zsigmond	sertés+ sz.marha	általános
21.	01372/1	Mészár Imre	200 db sertés	általános
22.	01446/1, /2	Szarvasmarha telep, istálló +legelő	200 db sz.marha	általános
23.	01490/1	Szarvasmarha telep, 2 istálló (jelenleg üres) + legelő	200 db sz.marha	általános
24.	01407	Juhtelep	kb. 200 juh	általános
25.	01631/2, /21	Juhtelepek	össz. kb 300 juh	általános
26.	0963	Nemzeti Park, legeltetés a lakosság háztáji állatai részére	300 – 500 juh nyári tartása	általános

- Levegőtisztaság-védelmi övezet

A Nemzeti Park területe az „**ökológiailag sérülékeny terület**” kategóriába tartozik. A település többi része - a 4/2002.(X.7.)KvVM rendelet szerint - az alábbi zónába tartozik:

Zónacsoport légszennyező anyagok szerint					
	Kén-dioxid	Nitrogén -dioxid	Szén-monoxid	Szilárd (PM_{10})	**Benzol**
Dévaványa területének besorolása	**F**	**F**	**F**	**E**	**F**

- Gazdasági és szolgáltató létesítmények:

Az ipari, mezőgazdasági célú létesítmények engedélyezése során, az illetékes környezetvédelmi felügyelőség, az építési eljárás során szakhatósági jogkörében eljárva biztosítja a környezetvédelmi előírások teljesülését.

Az ipari létesítményekre vonatkozó levegőtisztaság-védelmi követelményeket a 21/2001.(II.14.)Korm rendelet írja elő. A létesítés és az üzemelés során a területileg illetékes környezetvédelmi Felügyelőség jár I. fokú hatóságként.

A belterületen fejleszteni kívánt üdülőterület és a gazdasági terület (Rizshántoló üzem) között **min. 50 méter** széles védőerdősáv telepítése javasolt, és ebben az irányban az üzemre vonatkozóan új zajkibocsátási határérték megállapítása szükséges.

A jelenlegi üzemanyagkút az érvényes környezetvédelmi előírásoknak már nem felel meg, annak korszerűsítést az üzemeltetőnek 2-3 éven belül el kell végeznie. Esetleges új helyszín esetén a töltőállomás légszennyező forrásai (kútoszlop, tartály töltőcsonk) és a lakóépületek között **min. 50 méter** védőtávolság az előírás. Ez a jelenlegi helyszínen a létesítményeknek a sporttelep felé történő áthelyezésével biztosítható.

- A külterületi közlekedési és dűlőutak mentén a fasorok helyreállítása, telepítése javasolt, elsősorban az alföldi településekre jellemző, mezőgazdasági eredetű és a burkolatlan utak miatti porterhelés csökkentésére.

Zaj- és rezgés elleni védelem :

- Közlekedési létesítmények minimális védőtávolsága:
  (A zajterhelési határértékek teljesülése alapján, üzemanyagkút a már hivatkozott levegőtisztaság-védelmi rendelet szerint)

  - forgalmi utak mentén új lakóövezetre, lakóépületekre 30 m*
  - vasúti szárnyvonal mentén 50 m **
  - üzemanyagkút 50 m

* - az út tengelyétől, ** - vasúti előírás szerint

- A község lakóterületének besorolása, alapvetően a " Laza beépítésű lakó- és intézmény-terület." területi funkció alá tartozik.

- A strand területe és a tervezett üdülőterület besorolása „Üdülőterület, ….”

- A Nemzeti Park védett területeit zajvédelmi szempontból nem javasoljuk védett területté kijelölni, mivel a terület jellege (rét, legeltető állattartás, stb.) ezt nem indokolja és jelentős zajforrás sincs a környezetében.

- Csendes övezet kijelölést nem láttuk indokoltnak.

Zajterhelési területi funkciók és határértékek:
(a 8/2002.(III.22.)KöM-EüM rendelet szerint

Laza beépítésű lakóterületre: nappal (06-22) : **50 dB(A)**
éjjel (22-06) : **40 dB(A)**

Üdülőterület (strand és a tervezett üdülőterület):
nappal (06-22) : **45 dB(A)**
éjjel (22-06) : **35 dB(A)**

Közlekedési eredetű zajterhelés megengedett mértéke (új útra, vagy megváltozott terület-felhasználásra) :

Laza beépítésű lakóterületre:
nappal (06-22) : **60 dB(A)**
éjjel (22-06) : **50 dB(A)**

Hulladékok kezelése :

Veszélyes hulladékok:

A veszélyes hulladék termelők telephelyeiről a hulladékokat elszállítják, kezelés ezeknél nem történik. Az ezzel kapcsolatos tevékenység a termelők felelősségi körébe tartozik.

A lakosságnál és az állattartó telepeknél keletkező állatok tetemei és hasonló jellegű hulladékok elhelyezésére új hullakamrát kell kialakítani. Ennek helyszíneként a szennyvízteleppel szembeni terület javasolt. A kialakítandó gyepmesteri telep körül védőerdősáv telepítése javasolt.

Kommunális hulladékok :

Kommunális, szilárd hulladékok
(EWC 20 03 99 közelebbről nem meghatározott lakossági hulladék)

Az évente keletkező hulladék: kb. 8000 m^3

(normatív adatok alapján: 2,5 l/lakos,nap, 8700 lakosra)

Az alábbiak figyelembe vétele javasolt (időrendben) :

- A szelektív gyűjtés feltételeinek megteremtése: gyűjtőszigetek kialakítása kereskedelmi létesítmény, forgalmasabb helyek közelében, a szelektív gyűjtés edényzetének biztosításával. A település mérete alapján 2-3 hulladékgyűjtő sziget elegendő.

- A komposztálható hulladékok külön gyűjtése és kezelésük biztosítása („zöld kuka"). Emellett szükséges a lakosság tájékoztatása és a komposztálható, szerves hulladékoknak kommunális hulladék közé helyezésének tiltása is.

- A bontási törmelékek, más ún. „inert" hulladékok gyűjtésének, majd hasznosításának vagy végleges lerakásának biztosítása.

A komposztálható hulladékok, a bontási törmelékek, és az egyéb helyben kezelendő hulladékok kezelésére, a dögkamra elhelyezésére a szennyvízteleppel szembeni területet javasoljuk. Itt egy települési hulladékudvar, kezelőtelep alakítható ki, egy helyre összpontosítva – a kommunális szilárd hulladék elhelyezését kivéve – a szükséges szolgáltatásokat. Kerítés, felügyelet, ellenőrzés mellett a rendezett körülmények biztosíthatóak. Így megelőzhető újabb, rendezetlen szeméttelep vagy vadlerakók kialakulása, és teljesíthetők a hulladékgazdálkodási követelmények.

Kommunális folyékony hulladék

(EWC 20 03 99 közelebbről nem meghatározott lakossági hulladék)

A kommunális folyékony hulladék (szippantott szennyvíz) elhelyezése a szennyvíztisztító telepen történik. Szennyvíz szikkasztása alapvetően nem javasolt. A közmű hiánya esetén zárt szennyvízgyűjtő és tengelyen történő elszállítás a célszerű. Ha ezek egyike sem biztosítható, akkor javasoljuk engedélyezni – a műszaki és a környezetvédelmi előírások betartása, és szennyvíz előkezelés mellett – az esetleges szikkasztást. Ez utóbbit engedélyezése 500 m^3/év mennyiség fölött a környezetvédelmi hatóság, ez alatt a jegyző hatásköre.

Hígtrágya (állattartási eredetű folyékony hulladék):

(EWC 02 01 06 Állati ürülék, vizelet és trágya)

A háztáji állattartásból származó hígtrágyák és csurgalékvizek, valamint a település területén levő nagy számú állattartó telep esetleges csurgalékvizei elhelyezésére hígtrágya ürítő hely kialakítása javasolt, a szennyvíztelep mellett. Hígtrágyás tartástechnológia a területen nem engedélyezett de a csapadékos idő esetén jelentkező csurgalékvíz, a belterületi állattartó építményekből kikerülő folyékonyhulladék elhelyezésének biztosítása szükséges, az eddigi illegális leürítések megszüntetése érdekében.

Az előzetes becslés alapján a várható mennyiség: kb. 1000 m^3/év . A leürítés és elhelyezés technológiája a létesítés, engedélyezés során kerül kialakításra. Előzetesen az ürítőhely, a nyílt medencés tároló mintegy 1 ha területigénye jelentkezik. Szántóföldi kiöntözés, injektálásos elhelyezés javasolt, így a szikkasztás miatti talajszennyezés veszélye nem áll fenn, és a település külterületén felhasznált műtrágya mennyisége csökkenthető.

A kijutatható tiszta nitrát tartalom, nitrát-érzékeny területre max. 170 kg/ha, ez alapján a hígtrágya mennyisége évi 12 ha művelt szántóföldön helyezhető el, a vegetációs időszakon kívül. Szikkasztásos, gyökérzónás vagy barázdás elhelyezés nem javasolt.

Vízvédelmi szempontok

Felszíni vizek

Felszíni vízbe történő kibocsátás: szennyvíztelep kezelt szennyvize a Folyáséri-csatornába,

strand elfolyó termálvize a Túr-éri tóba

Vízminőség területi kategória, 203/2001.(II.7.)Korm. rend. szerint: „***általános"***

Felszín alatti vizek

A település és a terület szennyeződés-érzékenységi besorolása a 33/2000.(III.17.)Korm. rendelet 2. sz melléklete szerint:

Település szennyeződés érzékenységi besorolása: **A** – fokozottan érzékeny
Terület szennyeződés érzékenységi besorolása: **A** – fokozottan érzékeny
Intézkedési szennyezettségi határérték: $\mathbf{C_i = C_1}$

Szennyvízelvezetés

Közcsatornába bocsátható szennyvizek:

- a 203/2001.(II.7.)Korm. rend. szerint: „***általános"*** kategóriára megengedett határértéket
  kielégítő, előkezelt ipari, mezőgazdasági eredetű szennyvizek és a szociális szennyvíz

Vízvédelmi szempontok és javaslatok:

- Új létesítéseknél megfelelő közműpótló (zárt, vízzáró gyűjtőakna) létesítése, a szennyvízrendszer kiépítése után a rendszerre való rákötés szükséges.

- A terület, a felszín alatti vizek tekintetében a fokozottan érzékeny, **A** területi kategóriába tartozik. ezért **K1** minősítésű a kockázatos anyagok közvetett bevezetése nem megengedett. A kommunális folyékony hulladék **K2** minősítésű kockázatos anyagokat tartalmaz, melyek szikkasztása nem tiltott, ezek esetében a folyékony hulladékoknál megadott szempontok az irányadóak.

- Állattartó létesítményeknél a hígtrágyás tartást javasoljuk tiltani. Az almos tartás, megfelelő trágyakezelés mellett is keletkező csurgalékvizek vízzáróan gyűjtendők és az almostrágyára való visszalocsolással vagy a talajvédelmi előírásoknak megfelelően szántóföldi elhelyezéssel ártalmatlaníthatóak.

Elektromos-energia ellátás, hírközlés

Előzmények:

Dévaványa város közigazgatási területén a meglévő elektromos létesítmények kapcsán a következő, -közműveket üzemeltető- vállatokkal egyeztettünk:

-TITÁSZ RT. Berettyóújfalu,

Villamosenergia hálózatok, meglévő rendszer, fejlesztési igények:

Energiaellátás, hálózatok:

Meglévő rendszer:

Dévaványa település villamos ellátása 20kV-os középfeszültségű hálózatról biztosított. A betáplálási irány Szeghalom és Túrkeve /Mezőtúr -Gyomaendrőd/ alállomásoktól van kiépítve. Az ellátó hálózat 20kV-os sugaras kicsatlakozásai a szomszédos települések, illetve mezőgazdasági transzformátorait látják el.

Az energia elosztás a a településen belül 20kV-os középfeszültségen történik fogyasztócsoportonkénti transzformátor állomással.

Alállomás az önkormányzat területén nem üzemel.

Meglévő 20kV-os középfeszültségű kábelhálózat vezet az ecsegfalvi határ felé eső területen a túzoktelepek között egy szakaszon.

A település belterülete kisfeszültségű hálózatról ellátott az igények teljes fefedésével. A belterületi transzformátor állomásoktól, a környező kisebb fogyasztók ellátásra kisfeszültségű hálózat szakaszokágaznak ki a külterület felé.

Távolabbi külterületi fogyasztók a helyi oszloptranszformátortól -részben mértáramú- majori kisfeszültségű szabadvezetékről vannak ellátva. A határterületeken más helység közigazgatási területéről átvezető hálózatok csatlakoznak egy-egy lakó-, vagy ipari épülethez.

A szabadvezetékes hálózatok, transzformátorok tartószerkezetei tipizált kialakításúak. A vezeték acél/alumínium, ill. aludur sodrony.

A kiépített villamosenergia hálózatok és berendezések üzembiztossága a szolgáltató szóbeli nyilatkozata szerint a területi átlagtól nem tér el.

Az Áramszolgáltató az önkormányzat területét érintő fejlesztést nem tervez. A jelentkező fogyasztói többlet energiaigények ellátására a hálózat a megfelelő módon bővíthető.

Tervezett fejlesztések:

A terv a belterület határa mentén több, fejlesztésre kijelölt területet tartalmaz.

-A belterület északnyugati részén a külterület irányába átnyúló gazdasági terület -Ipari park került kijelölésre. Jelenleg folyamatban van a fogyasztói igények alapján a területet ellátó transzformátor teljesítmény bővítése. A terület nyugati oldalán meglévő 20kV-os hálózat nyomvonala vezet, mely lehetőséget biztosít további fogyasztóhely létesítésére.

-A nyugati, északi és keleti határterületek mentén kijelölt tartalék lakóövezetek mellett kisfeszültségű és 20kV-os hálózatok üzemelnek. Az

egyes területek villamos ellátása részben a meglévő kisfeszültségű hálózatról, -teljes beépítés esetén új leágazó hálózat és transzformátor építéssel oldható meg. A transzformátorokat a terhelés súlypontját figyelembe véve kell telepíteni.

-Üdülő övezet a délnyugati határövezetben: Az ellátáshoz a meglévő 20kV-os szabadvezetékről leágazva transzformátor építést irányoztunk elő.

-Strand bővítés, Camping terület: A teljesítmény igények függvényében a villamos ellátás a meglévő kisfeszültségű hálózatról megoldható, de új leágazó hálózat és transzformátor építésre is van lehetőség.

Közvilágítási hálózat:

A közvilágítási sugaras ágakkal épült a körzeti transzformátor állomásoktól táplálva. Hálózata kisebb részen kábel, másutt a kisfeszültségű hálózattal azonos tartószerkezeten vezet. A világítótestek a kiemelt útvonalak mentén nátriumlámpás 70-150W TCL tipusok, a további belső utak mentén kompaktfénycsöves 1x18W tipusok. Vezérlése központi, az egyes körzeteket vezérlő kábel köti össze.

A fejlesztésre kijelölt területeken létesülő új utak közvilágítását meg kell oldani. A tartószerkezet a kisfeszültségű hálózattal azonos, megvilágítás értéke az útkategória alapján határozható meg a műszaki irányelvek szerint.

A kisfeszültségű hálózat és közvilágítás szabadvezetékkel, szigeteltvezetékkel és az üdülő övezetben célszerűen földkábellel építhető.

A hálózat kialakításánál figyelembe kell venni a mérőelhelyezési új irányelveket.

Villamos hálózatok biztonsági övezete:

A villamos berendezések biztonsági övezetét a 11/1984./VIII.22./ IpM.rendelet határozza meg, mely szerint a biztosági övezeten belül idegen létesítményhez tartozó munkavégzés csak a 4.par. részletei szerint lehetséges.

A biztonsági övezet terjedelme föld feletti nyomvonalas létesítménynél:

1-20kV középfeszültségen	5,-méter,	
nyomvonal tengelytől	7,- méter	
0,4kV kisfeszültségen	1,-méter,	
	nyomvonal tengelytől	2,-méter

Földben elhelyezett vezeték esetén:

1-20kV középfeszültségen	1,- méter
0,4kV kisfeszültségen	1,- méter

A biztonsági övezet a nyugalomban lévő szélső áramvezetőktől mért párhuzamos sávként értendő mindkét oldalon.

A rendelet a biztonsági övezetre vonatkozó tilalmakat 9-10.par.-ban foglalja össze. A korlátozásokat az övezetben és azon kívül a 12-15.par. tartalmazza. A korlátozások a művelési mód tekintetében a fémhuzalos támrendszert igénylő telepítésekre, továbbá mezőgazdasági gépek magasságára és a velük végzett munkafolyamatokra vonatkoznak.

HÍRKÖZLÉS:

Előzmények:

E tárgykörben Dévaványa város területén a következő, üzemelő rendszereket foglaltuk össze:
1./ Távközlés
2./ Vezeték nélküli távközlés és szolgáltatói jelátvitel

A meglévő létesítmények kapcsán a következő, - üzemeltető- vállatokkal egyeztettünk:
-HUNGAROTEL RT. Békéscsaba
-DKTV Kft Debrecen

Ellátás kialakítása fejlesztési igények:

Távközlési hálózat:

A korábbi években a telefon fejlesztésekkel a városban jelentkező igények teljes ellátását megvalósították. A telefonközpont optikai kábellel csatlakozik Békéscsaba góckörzethez. A korábbi körzetkábelek helyi funkcióval üzemben maradtak,.

A telefonközpont a Polgármesteri Hivatal udvarán önálló épületben van.

A kiépített vezetékes hálózat az igények teljes ellátását biztosítja.

A fejlesztések kapcsán a kijelölt területeken újabb igények fognak jelentkezni. A központ kapacitásának növelésével és a meglévő hálózat bővítésével az ellátás biztosítható.

A külterületen lévő távközlési nyomvonalas létesítmények a bevezető főútvonalakhoz, illetve a vasúthoz kötődve, az úttengelytől 10-20 méter távolságra helyezkednek el.

Vezeték nélküli távközlés; URH jelátvitel:

A Gyomaendrődi út bevezető szakasza mindkét oldalon egyrészt a külterületen, másrészt belterületen egy-egy 80m-es antennatorony és rádiótelefon átjátszó-erősítő állomás üzemel. A Kisújszállási úton a Téglagyár után új 80 m-es antennatorony építése van folyamatban.

A Békés megyei Vízművek Vállalat a szennyvízátemelők és az ivóvíz távvezeték átadási pontok üzemét automatizálta. A távműködtetés és adatgyűjtés a központi folyamatirányító felé URH jelátvitellel van kiépítve.

Az áramszolgáltatói középfeszültségű hálózatok több táppont felé ágaznak el. Az egyes ágak oszlopkapcsolói telemechanikus eszközökkel URH jelátvitellel távműködtethetőek.

Kábeltelevízió hálózat:

A település belterületén kábeltelevízió rendszer üzemel. A szolgáltatója a debreceni székhelyű DKTV Kft. A KTV rendszer kiviteli tervét a település teljes belterületére elkészítették.

A megvalósítás első ütemében az utcai hálózat a Kisújszállási út – Szeghalmi út –

Bánomkert utca – Zrínyi és Batthyány utca / egy-egy része / - Kulich utca – Széchenyi utca – Szérűskert utcűába csatlakozó kisebb utcák által határolt területen épült meg. A fogyasztói rákötések a lakossági igények ütemében készülnek.

A szolgáltató közlése szerint 2003. évben megépítik a terv szerinti teljes utcai hálózatot.

A fejállomás automatikus üzemű, a Hősök tere 3. sz. alatti épületben helyezkedik el. A megépített hálózat tartószerkezetei az áramszolgáltatói kisfeszültségű tartóoszlopok.

Örökségvédelem

Régészeti lelőhelyek

Dévaványa közigazgatási területe a mai napig őrzi a vízjárta területek jellegzetességeit, így a természetes csatornák vonulatai, valamint a belterület halmazos vízjáráshoz igazodó szerkezete valószínűsítik, hogy a területen számos régészeti lelőhely van. Ez nyilvánvaló, mert tudjuk, hogy elődeink vízfolyások mellé valamint vízfolyások által védett magaslatokra telepedtek le.

Dévaványa igazgatási területének régészeti lelőhelyeit is ismerteti Békés megye Régészeti Topográfiája c. könyv. Ebből tudjuk, hogy a területen kettőszázöt különböző korból származó régészeti lelőhely található /a könyvből származó másolatot magyarázattal az 1. sz. melléklet tartalmazza/.

A régészeti lelőhelyek közül jogilag kiemelten védettek a kunhalmok. Ezekből az igazgatási területen több mint ötven lelhető fel még ma is.

A kunhalmokat –mint kiemelten védett értékeket – mind a tájrendezési, mind pedig a településszerkezeti terven feltüntettük. A többi régészeti lelőhelyet számozással együtt a szabályozási terv M=20.000 méretarányú, csak ezeket feltüntető melléklete is tartalmazza, lehetőséget biztosítva az igazgatási területen megvalósuló beruházások és a régészeti lelőhelyek viszonyának értékelésére.

A lelőhelyek elhelyezkedéséből jól látható, hogy az általunk javasolt jelentősebb, összefüggő új beépített területek nem érintenek ismert régészeti lelőhelyet. Kivételt jelent ez alól a település központja, hiszen itt a már beépített terület alatt Szarmata és Árpád kori lelőhely található, így a központ átépítésénél különös figyelemmel kell lenni a régészeti leletmentésre, az illetékes hatóságok bevonására.

Építészeti értékek

A település elsődleges építészeti, település építészeti értékét az jelenti, hogy zömében megmaradt az ősi halmazos szerkezetű településmag, valamint a településszerkezet mai is őrzi azt a jelleget, hogy a lakóterületeket kertségek övezik. Ezek a kertségek a nyugati határrész kivételével körben fennmaradtak /a halmazos településrészt nyugati irányba váltotta fel a szabályos osztású településszerkezet valamint az út és vasútépítés is akadályozta a kertségek fennmaradását/.

E szerkezet megtartása, megőrzése a beépítési karakterrel együtt a jövőben is fontos cél. Ennek érdekében egyrészt szerkezeti védelmet javaslunk az eddig is csaknem teljes területében védett halmazos település részre, valamint a településszerkezeti tervben a kertes mezőgazdasági területek megtartásával, illetve ezek korlátok közötti lakóterületté fejlesztésével igyekszünk megőrizni a lakóterületet övező kertséget. Ezek a kertségek délen a Pocos-kert, keleten és északon a Bánom-kert, északon a Tó-kert.

A településen a szerkezet mellett egy-egy épület is jelent olyan értéket, melyek megőrzésre, védelemre méltóak. Kiemelkedik ezek közül a Hősök-terén lévő XIX. század első feléből származó római katolikus templom, mely országosan védett műemlék jellegű épület.

Az országos védettség mellett számos olyan épület található a településen, melyek meghatározzák a helyi település képet, így egyértelműen helyi védelemre javasoltak. Ezek nem fontossági sorrendben a következők:

1. A Református templom és környezete,
2. Az Árpád u. 2. szám alatti „Vadkacsa vendéglő és filagória”,
3. Az Árpád u. 4. szám alatti kereskedő ház,
4. Az Árpád u. 71.szám alatti „Matyó”-ház,
5. Az Eötvös u. 5. szám alatti lakóépület,
6. Az Eötvös u. 14. szám alatti épület,
7. Az Eötvös u. – Tompa u. sarkán található kútépítmény,
8. Az Általános Iskola a Hősök terén,
9. Kossuth utcai iskolaépület,
10. Kossuth u. 40. szám alatti épület,
11. Kossuth u. 15, 17. szám alatti Frey-házak,
12. Széchenyi utca 30. és 59. szám alatti épületek,
13. Szeghalmi út 17. („ágascifrás”) és 80. szám alatti épületek,
14. Rákóczi utca 2. („Parola-ház”) és 11. szám alatti épületek,
15. Deák Ferenc utca 19. szám alatti épület,
16. Arany János utca 7. szám alatti épület,
17. A Vágóhíd épülete.

A védett épületeknél a műemlék jellegű templomra értelemszerűen az országos szabályok érvényesek, míg a helyi védelemre javasolt épületek esetében a védelem az utcai illetve az utcáról látható homlokzatokra, a tömegformára terjed ki. Belső átalakítást, homlokzati változtatást nem eredményező felújítást minden épület esetében meg lehet engedni. Emellett célszerű lenne az Árpád u. 2-4. szám alatti épületek eredeti funkciójának visszaállítása is.

Az Árpád u. 2-4. alatti épületek oly mértékben meghatározó épületek, hogy az Árpád u. további beépítése során, valamint a Hősök tere Polgármesteri Hivatalt is tartalmazó szakaszán ezen épületek paramétereit és meghatározó formai kialakításukat kell irányadónak tekinteni új épület építése esetén.

Mellékletként közöljük néhány védett épület fotóját is.

A fejlesztések hatása az értékekre

A beépítésre szánt új területek nem veszélyeztetik a meglevő és védelemre érdemes településszerkezetet, nem járnak annak megváltozásával. Emellett az is elmondható, hogy a beépítésbe újonnan bevont területeken nincs ismert régészeti lelőhely.

A helyi védelemre javasolt épületek megőrzésével, illetve a környezetükre javasolt építési szabályozással a védett épületek karaktere megőrizhető.

A fentiek figyelembe vételével elmondható, hogy a fejlesztések, illetve a helyi építési szabályozás elősegíti a település művi értékeinek megóvását, bemutatását az utókor számára.

1. számú melléklet

2. számú melléklet

A műemlék jellegű katolikus templom

A református templom

A református iskola

Helyi védelemre javasolt épület: Rákóczi u. 2.

A Rákóczi u. 2. szám alatti épület utcai homlokzata

Településszerkezeti terv összefoglaló ismertetése

/ határozattal jóváhagyandó /

A településszerkezetet a T-1 és a T-2 jelű tervlap ábrázolja, leírása:

Dévaványa város Békés megye észak-nyugati részén helyezkedik el, a Nagykunság és a Nagy-Sárrét találkozásánál. A település igazgatási területe 21.673 ha, melyből 717 ha a belterület. A település közigazgatási határa szomszédos északról Kertészszigettel és Ecsegfalvával, nyugatról a Szolnok megyei Túrkevével, valamint Gyomaendrőddel, délről és keletről, Körösladánnyal és Szeghalommal.

Békés megye területrendezési tervében Dévaványa részleges kistérségi funkciót ellátó központként szerepel. Emellett kiemelt nagyságrendben szerepel az igazgatási területe mint védett természeti területek, ökológiai folyósok övezete. Érzékenység szempontból kiemelten fontos a teljes igazgatási terület. Kulturális örökség szempontjából megyei jelentőségű terület. Az igazgatási területe belvízzel erősen veszélyeztetett kategóriába lett besorolva.

A település karakterét alapvetően meghatározza a teljes közigazgatási területet behálózó vízfolyások, a talajadottságokhoz kapcsolódóan kialakult szikes puszták, legelők.

A központi belterület az igazgatási terület súlypontjában helyezkedik el, melyet jelenleg három irányból, délkelet felől Körösladányból, délnyugat felől Gyomáról, észak felől Kisújszállás irányából lehet országos mellékutakon megközelíteni. Meglevő kiépített út vezet Túrkeve irányába. Fontos új kiépítendő nyomvonal Szeghalom felé a regionális jelentőségű országos mellékút; e mellett a meglevő nyomvonalak szerepkörüknek megfelelő felújítása azonnali hatállyal indokolt.

Vasúttal két irányból, Gyoma illetve Körösladány felöl lehet megközelíteni a települést; a nyomvonalak továbbra is megmaradnak.

A település elérhetőségét jelentősen javítja a körösladányi út melletti repülőtér fejlesztése. Itt a meglevő mezőgazdasági repülőteret kell oly módon felfejleszteni, hogy

A település belterületét részben bel-, részben külterületen kertség veszi körbe. Ezen belül találhatóak a lakó-, vegyes, különleges gazdasági és új kijelölésű üdülő területek. Gazdasági területi fejlesztést javaslunk a meglevőekhez kapcsolódóan a téglagyár irányában.

A gyomai és a körösladányi vasútvonal teljesen két elkülönülő térségre osztja a település közigazgatási területét.

E vonalaktól északra található a Dévaványai-Ecsegi Puszták területe. Itt vannak a Körös-Maros Nemzeti Park védett területei, valamint természet közeli élőhelyet jelentő megmaradt összefüggő gyepfelületek. Ebben a térségben a mezőgazdasági területek extenzív használata az elsődleges. Továbbra is ilyen használat a javasolt ezeken a területeken. A teljes terület mezőgazdasági területein a nem intenzív hasz6nálat a jellemző ill. javasolt. Elsősorban gyepgazdálkodás, ezzel összefüggő külterjes állattartás jellemző, valamint a talajadottságok miatt javasolható a gyenge minőségű szántó területek visszagyepesítése is. A szántóterületeken az extenzív használat a megengedett, intenzív, pl. öntözéses gazdálkodás, gyümölcstelepítés,… nem megengedett. Az összefüggő, átlátható sík táj megőrzése miatt erdősítést, fatelepítést nem javasolunk.

Az említett útvonalaktól délre legnagyobb részt általános használatú mezőgazdasági szántóterületeket találunk. Az itteni táj monotonitásának megtörésére javasoljuk a meglévő kiépített utak, jelentősebb földutak és vízfolyások mentén

tájjellegű fasorok telepítését. A területen mezőgazdasághoz kapcsolódó birtokközpontok, az általános és helyi szabályok betartása mellett kialakíthatók. Az általános használat mellett az itt található összefüggő gyepfelületet, mint potenciális természeti területet megőrzésre javasoljuk.

A település belterületén a településközponti vegyes terület az átmenő főútvonalhoz kapcsolódóan alakult ki, területének kiterjesztésével a távlatban valamennyi szükséges intézmény elhelyezhető. Új vegyes területet alakítottunk ki a középiskolához kapcsolódóan részben az új üdülőterület kiszolgálására, részben a helyi lakosok igényeinek kielégítésére. Itt elsősorban kulturális, művelődési, sport és kereskedelmi létesítményeket kell újonnan elhelyezni. Az üdülőterület a Turéri tavak szomszédságában, a bővítendő termálstrand közelében alakul ki a vasútvonaltól véderdősávval elválasztva, legjelentősebb részben önkormányzati tulajdonú területen.

A lakóterületek belterületbe vonással valamint a volt zártkerti területek minimális részének igénybevételével bővülnek.

A belterülethez kapcsolódó gazdasági területek a meglevőekhez ill. a főútvonalakhoz kapcsolódóan bővülnek. Besorolásuk a környezeti adottságokat veszi figyelembe az igények kielégítésén túl, tehát környezetükre nem lehetnek terhelő hatással a megengedett határértékeket meghaladóan.

Összefoglalva a településszerkezeti terv elemei, fejlesztései figyelembe veszik a település elsődleges értékét jelentő természeti adottságokat, a fejlesztések ezek erősítését szolgálják oly módon, hogy azok a településen élők igényeit is minél jobban ki tudják elégíteni, igazodva egyúttal a megyei területrendezési tervhez is.